

Norsk som andrespråk

30 studiepoeng

Godkjent av Avdelingsstyret 1. april 2005.

Innledning

Studiet tar utgangspunkt i de faglige og pedagogiske utfordringene lærere står overfor i den flerkulturelle skolen. I Oslo-skolen utgjør gruppen elever fra språklige minoriteter nærmere 34 %. Gruppen er svært heterogen med ulik religiøs, språklig og kulturell bakgrunn. En så stor variasjon i elevenes forutsetninger stiller store krav til tilpasset opplæring.

Studiet har som formål å kvalifisere lærere til å kunne legge til rette for språklige minoriteters norskopplæring i samsvar med gjeldende planer og forskrifter, og kunne vurdere og fremme elevenes språklige forutsetninger for faglig utvikling.

Studiet er et videreutdanningstilbud tilrettelagt for allmennlærere i grunnskolen, samt et tilbud i 3. og 4. studieår i allmennlærerutdanningen. På linje med FLABS I kan Norsk som andrespråk utgjøre en del av grunnlaget for opptak til masterstudiet i Flerkulturell og internasjonal utdanning.

Studiet består av to moduler. I modul 1 ligger hovedvekten på språklige og språkdidaktiske emner, med en felleskomponent med studietilbudet i engelsk. I modul 2 ligger hovedvekten på litterære og litteraturredidaktiske emner, samtidig som arbeidet med språklige emner fra modul 1 i noen grad videreføres. Modul 1 i Norsk som andrespråk er identisk med modul 1 i FLABS I for allmennlærere.

Mål

Studentene skal

- utvikle kunnskap om andrespråkslæring som gjør dem i stand til å planlegge, gjennomføre og vurdere norskopplæring for språklige minoritets elever etter gjeldende planer og forskrifter for grunnskolen
- opparbeide forståelse for og evne til å reflektere over hva det vil si å være tospråklig, og hvilke konsekvenser det får for elevens læring, faglig utvikling og for organisering og tilrettelegging av opplæringen
- utvikle forståelse for de ressurser og utfordringer ulike kulturelle og språklige elevgrupper representerer

Innhold

De faglige utfordringene som lærere møter i opplæringen av elever fra språklige minoriteter, vil bli belyst gjennom følgende hovedtemaer:

- Teorier om tospråklighet og språkkontakt
- Språket som system, språktypologi, kontrastiv språkbeskrivelse
- Vurdering og kartlegging av språkferdigheter
- Organisering av tospråklig opplæring
- Kultur og språkkontakt
- Begynnende lese- og skriveopplæring
- Videreutvikling av lese- og skriveferdigheter
- Arbeid med skjønnlitterære tekster og sakprosa i det flerkulturelle klasserommet

- Lærebøker og andre læremidler
- Styringsdokumenter for arbeid i skolen (lov, forskrifter, læreplaner med veiledninger)

Organisering og arbeidsmåter

Det vil være varierte arbeidsmåter: forelesninger, diskusjon og erfaringsutveksling og studentframlegg. Arbeidet vil foregå både individuelt og i grupper. Målet med de ulike arbeidsmåtene er å få utviklet forståelseshorizonten gjennom refleksjon sammen med andre og alene og å få erfaringer med selvstendig faglig og pedagogisk utviklingsarbeid.

IKT

Studentene skal bli fortrolige med høgskolens læringsmiljøsystem (LMS) både til innlevering av arbeider og som informasjons- og kommunikasjonskanal.

Likeverd, likestilling og gjensidighet

Det er viktig at studenter og lærere med ulik språklig og kulturell bakgrunn får anledning til å gå sammen i utdannings- og arbeidssituasjoner. Det ligger en vesentlig læringseffekt i at de sammen kan arbeide med faglige og sosiale problemstillinger.

Praksis

For generelle opplysninger om praksis, se egne planer for praksisopplæringen. 3. årsstudentene har totalt 6 ukers praksis i 3. studieår, normalt 2 uker i høstsemesteret og 4 uker i vårsemesteret. Det er tre former for praksis: En observasjonsdag tidlig i modul 1, i forbindelse med fellesemnet språklæring og språkdidaktikk, to uker skoleovertakelse i høstsemesteret, samt fire ukers veiledet praksis i modul 2. For 4. årsstudenter og videreutdanningsstudenter er det en ukes obligatorisk praksis i fag med 30 studiepoeng. Grunnutdanningsstudenter som ikke tidligere har hatt praksis i skolefaget skal ha veiledet praksis av faglærere eller øvingslærere. Videreutdanningsstudenter har ikke krav på veiledet praksis. For videreutdanningsstudenter gis det mulighet for praksis på eget arbeidssted i hele eller deler av perioden, etter avtale med faglærer. Det er i tillegg en observasjonsdag tidlig i modul 1, i forbindelse med emnet språklæring og språkdidaktikk.

Internasjonalisering

Studieopphold i utlandet i tredje studieår legges normalt i vårsemesteret. Det stilles krav om at studentene skal ha ett av sine faggruffefag på utvekslingsstedet. Studenter i fjerde studieår gis også muligheter til studieopphold utenlands. Alle studenter kan også, etter nærmere retningslinjer, ta sitt praksisopphold i utlandet. Dette kan gjøres i kombinasjon med et studieopphold eller være et rent praksisopphold. I tråd med avdelingens målsetting om studentutveksling, legges det til rette for at studenter som tar norsk som andrespråk kan ta deler av studiet i utlandet. Utreise legges til andre modul. Aktuelle studiesteder kan være lærerutdanningsinstitusjoner og skoler i land som elever fra språklige minoriteter i den norske grunnskolen har tilknytning til.

Vurdering

Arbeidskrav

Retten til å gå opp til eksamen forutsetter godkjente arbeidskrav. Arbeidskrav som ikke er levert/utført innen fastsatt frist blir ikke godkjent, og studenten mister retten til å gå opp til eksamen. Studentene er selv ansvarlige for å holde seg informert om de gjeldende frister. Ved sykdom eller lignende må

studenten, innen fristen for innlevering/utføring av arbeidskravet, avtale med faglærer om utsatt frist. Arbeidskrav som er levert/utført innen fristen, men som ikke har blitt godkjent, leveres på nytt til ny frist. Når arbeidskrav som er levert/utført innen fristen ikke blir godkjent, har studenten anledning til minst en og maksimum to nye innleveringer/utførelser. Studenter som har mistet retten til å gå opp til eksamen på grunn av ikke godkjent arbeidskrav, må selv kontakte faglærer for avtale om ny innlevering/utføring av arbeidskravet i neste semester/studieår.

I sammenheng med arbeidet med språklæring og språkdidaktikk skal studentene i gruppe observere opplæring i en andrespråkssituasjon i løpet av en skoledag tidlig i semesteret i modul 1. Som avslutning på denne observasjonen skriver gruppa et refleksjonsnotat på ca. to-tre sider, som vurderes til godkjent / ikke godkjent. Refleksjonsnotatet er grunnlag for videre arbeid med en individuell fagartikkel om språklæring / språkdidaktikk.

Følgende arbeidskrav må være godkjent før studentene kan gå opp til eksamen:

- observasjon av opplæring i en andrespråkssituasjon (en dag)
- refleksjonsnotat (i gruppe) 2-3 sider

For 4. årsstudenter og videreutdanningsstudenter inngår i tillegg godkjent praksis, inkludert skriftlig praksisrapport på 2-4 sider, som arbeidskrav som må være godkjente før studenten kan fremstille seg for eksamen i modul 2.

Frister for innlevering av arbeidskrav vil bli angitt ved studiestart.

Semesteroppgave

I studiet inngår også en større skriftlig oppgave hvor studentene velger en problemstilling innenfor fagfeltet. Oppgaven må knyttes til relevant teori, og kan belyses med eksempler hentet fra praksisfeltet. I tilknytting til oppgaven velges 200 sider selvvalgt pensum.

Arbeidet med semesteroppgaven inngår som en vesentlig del av studiet andre semester. Her skal studentene under veiledning arbeide med en selvvalgt problemstilling, hovedsakelig valgt fra fagstoffet i modul 2. Temaet for prosjektoppgaven skal godkjennes av veileder. Prosjektarbeidet utføres i grupper på 2- 4 personer. Omfanget på oppgaven skal være ca. 15 – 30 sider, avhengig av antallet studenter i gruppa. Semesteroppgaven skrives med linjeavstand 1,5 og skriftstørrelse 12 pkt.

Arbeidsmessig svarer semesteroppgaven til 8 studiepoeng. Det er en forutsetning at studentene benytter seg av veiledning i forbindelse med oppgaven. Arbeidet med semesteroppgaven starter med en felles idémyldring, som en hjelp for å finne fram til aktuelle temaer og problemstillinger. Her er det obligatorisk frammøte. Det er det også ved presentasjonen av oppgavene etter innlevering.

Eksamen

Eksamen i modul 1

Del 1: Studentene skal skrive en fagartikkel (ca. fire - fem sider) som individuell hjemmeoppgave. Fagartikkelen skal være en videreføring og utdyping av studentens arbeid med språklæring og språkdidaktikk. Veiledning gis i form av skriftlig respons fra faglærer, og studenten har slik mulighet for å omarbeide fagartikkelen før endelig innlevering ved slutten av semesteret. Oppgaven vurderes internt. Det gis gradert karakter.

Del 2: 4 timers individuell skriftlig eksamen. Det benyttes ekstern sensor på alle eller et uttrekk av besvarelsene. Det gis gradert karakter.

Eksamen i modul 1 består av to likeverdige deler, fagartikkel og skriftlig eksamen, som til sammen utgjør 15 studiepoeng. Begge delene må være bestått for at studiepoeng blir utløst.

Eksamen i modul 2

Eksamen i modul 2 består av to deler, semesteroppgave og muntlig eksamen, som til sammen utgjør 15 studiepoeng. Begge delene må være bestått for at studiepoeng blir utløst.

Del 1: Semesteroppgave i gruppe. Oppgaven vurderes internt. Det gis gradert karakter.

Del 2: Muntlig individuell eksamen. Det benyttes ekstern sensor på alle eller et uttrekk av eksamenene.

Semesteroppgaven vektes som 40% og muntlig eksamen som 60% . Det gis én samlet gradert karakter for Eksamen i modul 2.

Målform er valgfri. Studenter som ønsker å la modulen inngå som del i en videreutdanning i norsk, må sikre at de totalt sett får vurdert kompetanse i begge målformer i sin videreutdanning.

Karakterskala

Det gis bokstavkarakterer med A som beste og E som dårligste karakter på bestått eksamen. Karakteren F brukes ved ikke bestått eksamen.

Vurderingskriterier for studenter som lar norsk som andrespråk inngå som en videreutdanning i norsk

Symbol	Betegnelse	Kvalitativ beskrivelse for eksamen
A	Fremragende	Arbeidet er en fremragende prestasjon som klart utmerker seg. Det vitner om svært god fagkunnskap, stor grad av selvstendig tenkning og har svært godt språk.
B	Meget godt	Arbeidet er en meget god prestasjon som ligger over gjennomsnittet. Det vitner om meget god fagkunnskap, selvstendig tenkning og har meget godt språk.
C	God	Arbeidet er en gjennomsnittlig prestasjon som har innslag av selvstendig tenkning og er tilfredsstillende når det gjelder fagkunnskap og språk.
D	Nokså godt	Arbeidet er en prestasjon under gjennomsnittet med mangler i fagkunnskap og språk.
E	Tilstrekkelig	Arbeidet har store mangler i fagkunnskap og/eller språk, men tilfredsstiller minimumskravene.
F	Ikke bestått	Arbeidet tilfredsstiller ikke minimumskravene til fagkunnskap eller språk.

Vurderingskriterier for studenter som lar norsk som andrespråk , modul 1, inngå i FLABS I

Symbol	Betegnelse	Kvalitativ beskrivelse for eksamen
A	Fremragende	Arbeidet dokumenterer fremragende kunnskaper, særlig god evne til selvstendig bruk av kunnskap og god evne til å fremstille stoffet klart.
B	Meget god	Arbeidet dokumenterer meget gode kunnskaper, meget god evne til selvstendig bruk av kunnskap og god evne til å fremstille stoffet klart.
C	God	Arbeidet dokumenterer gode kunnskaper, god evne til selvstendig bruk av kunnskap og evne til å fremstille stoffet klart.
D	Nokså god	Arbeidet dokumenterer nokså gode kunnskaper og en viss evne til selvstendig bruk av kunnskap.

E	Tilstrekkelig	Arbeidet tilfredsstillende minimumskravene til kunnskap, men studenten viser ingen selvstendig bruk av kunnskap.
F	Ikke bestått	Arbeidet tilfredsstillende ikke minimumskravene til fagkunnskap.

Ny/utsatt eksamen

Hvis fagartikkelen i modul 1 og / eller semesteroppgaven i modul 2 vurderes til ikke bestått, avtales frist for omarbeiding og ny innlevering med faglærer.

Ved ikke bestått eller gyldig forfall til skriftlig eksamen i modul 1, og/eller muntlig eksamen i modul 2, kan studentene gå opp til ny/utsatt prøve. Prøven arrangeres som ved ordinær eksamen. Studenten er selv ansvarlig for å orientere seg om, og å melde seg opp innen fristen.

Skikkethetsvurdering

Studentenes arbeid og innsats i faget blir vurdert i henhold til skikkethet.

"Skikkethetsvurderingen skal inngå som en helhetsvurdering av studentenes faglige, pedagogiske og personlige forutsetninger for å kunne fungere som lærer." (jf. forskrift om skikkethetsvurdering i lærerutdanningene, UFD 1999).

Skikkethetsvurderingen gjelder bare for studenter som tar faget som en del av sin grunnutdanning.

Pensum

Modul 1

Pensumomfang: 1000 sider. 800 sider obligatorisk og 200 sider selvvalgt pensum. Av det obligatoriske pensumet er om lag 300 sider knyttet til fellesemnet i faggruppe B (se egen plan s.?)

* = trykt i kompendium som fås kjøpt på studiestedet

Andersen, M. W. (1996):

Sprogets betydning for elevenes læring. I: Matematikk nr. 4 1996, 4 s. *

Bijvoet, E. (2004):

Ungdomsspråk i flerspråklige storstadsmiljøer. I: Norsklæraren nr. 1 2004, 3 s.*

Engen, T. O. og L. A Kulbrandstad (2004):

Tospråklighet og minoritetsundervisning (kap. 5, 8, 9). Sarpsborg: Ad Notam Gyldendal, 106 s.

Hvenekilde, A. (red.) (1988):

"Matte på et språk vi forstår". Elevene fra språklige minoriteter og matematikken. Oslo: Cappelen forlag. Et utdrag på 52 s. *

Kulbrandstad, L. I. (2003):

Lesing i utvikling. Teoretiske og didaktiske perspektiver. Bergen: Fagbokforlaget, kap. 4, 6, 8, 66 s.

Lindberg, I. (2001):

"Samtalet som didaktisk verktøy." I Naucélér, K. (red.). Symposium 2000. Ett andraspråksperspektiv på

lärande.. Stocholm: Nationellt centrum för sfi och svenska som andraspråk: Sigma förlag. 20 s. (Boka er utgått fra forlaget, artikkelen finnes i svensk kompendium med samme tittel, som fås kjøpt på studiestedet)

Obondo, M.: (1999):

Olika kulturer, olika språksocialisation – konsekvenser för utbildning och social integrering av invandrarbarn. I Axelsson, M. (red.): Tvåspråkiga barn och skolframgång – mångfalden som resurs. Rinkeby Språkforskningsinstitut (2 s.)*

Selj, E. m.fl. (2004):

Med språklige minoriteter i klassen. Andrespråklæring og andrespråksundervisning. Oslo: Cappelen Akademisk forlag, s. 20 – 72, 97-124, og s. 216 – 292, 155 s.

Hagen, J. E og K. Tenfjord (1999):

Andrespråksundervisning (kap.I, 8 Sarpsborg: Ad Notam /Gyldendal. ISBN 82-417- 106-9. (65 s.).

Oppslagsverk:

Golden A. , MacDonald,K., Ryen, E. (1990) Norsk som fremmedspråk. Grammatikk, Universitetsforlaget

Det forutsettes at studentene i tillegg setter seg inn i følgende dokumenter:

Læreplanverket for den 10-årige grunnskolen: L97generell del, Norsk, Norsk som andrespråk for språklige minoriteter (eget hefte), Morsmål for språklige minoriteter, Tilvalg morsmål fordypning (de to siste i samme hefte) Veiledning L97 Tospråklig opplæring for språklige minoriteter i grunnskolen, UFD 2003.

Opplæringslova m/forskrift. Kap. 24: Opplæring for elever med anna morsmål enn norsk og samisk Kartlegging av minoritetsspråklige elevers språkferdigheter. En veiledning for skoleeier, skolens ledelse og lærere i grunnskolen. Fylkesmannen i Oslo og Akershus, Utdanningsavdelingen 2003

<http://fylkesmannen.no> Klikk på Oslo og Akershus

St.meld. nr. 25 (1998-99) Morsmålsopplæring i grunnskolen

<http://odin.dep.no/repub/96-97/stmeld/25/>

Likeverdig utdanning i praksis! Strategi for bedre læring og større deltakelse av språklige minoriteter i barnehage, skole og utdanning 2004 –2009, UDF 2003. Innledningen og de avsnittene som omhandler grunnskolen.

St.meld.nr.49 (2003/2004). Mangfold gjennom inkludering og deltakelse. Ansvar og frihet. KRD 2004.

Modul 2

Pensumomfang: 1000 sider. 800 sider obligatorisk og 200 sider selvvalgt pensum

Teoripensum:

al-Kubaisi, W. (2002):

"Språkutvikling og kulturforståelse". I Vårt eget språk, Oslo: Aschehoug.

Eriksen, T. H. red. (1997):

Flerkulturell forståelse, Oslo, kap. 3: "Identitet".

Grøndahl, S. red. (2002):

'Inledning. Från "mångkulturell till mångspråklig litteratur"'? I Litteraturens gränsland. Invandrar- och minoritetslitteratur i nordisk perspektiv, Uppsala: Centrum för multietnisk forskning.

- Kongslien, I. (2002):
"Dei nye stemmene i norsk samtidslitteratur. Innvandrarlitteratur i Norge" I Norsk Litterær Årbok, Oslo: Det Norske Samlaget.
- Kulbrandstad, L. I. (1997):
"Hvilket bilde gir norsk barne- og ungdomslitteratur av innvandrere som språkbrukere?" I Norsk læreren. nr. 2.
- Kulbrandstad, L.I. (2003):
Lesing i utvikling. Teoretiske og didaktiske perspektiver. Bergen: Fagbokforlaget kap. 7.
- Lindø, R. (1988):
Eventyrskolen, kap. 3 og 4, Oslo: Cappelen.
- Maagerø, E. (1996):
"Med Eco og Iser som veiledere" I Norsk læreren, nr. 2.
- Naucér, K. (2001):
"Barnboksfiguren betraktet ut ett andraspråksperspektiv på lärande". I Naucér, K. (red.): Symposium 2000 Ett andraspråksperspektiv på lärande, Stockholm, Sigma Förlag.
- Nilsson og Sundemo (2001):
"Vad händer i klassrummet när barnboksfiguren kliver in?" I Naucér, K. (red.): Symposium 2000 Ett andraspråksperspektiv på lärande. Stockholm, Sigma Förlag
- Said, E.W. (2004):
Orientalismen, Oslo: Cappelen: "Innledning" s. 11- 39.
- Seiersted, J. M (2003):
"Norsk migrasjonslitteratur". I Norsk Litterær Årbok, Oslo: Det Norske Samlaget
- Stene-Johansen, K. (1999):
"Postkolonialismen: En (av)kolonisering av litteraturvitenskapen?" I Norsk Litterær Årbok, Oslo: Det Norske Samlaget.
- Selj m. fl. (2004):
Med språklige minoriteter i klassen. Andrespråklæring og andrespråksundervisning . Oslo: Cappelen Akademisk forlag, s 151 – 186.
- Aambø, R. (red): (1998):
Litteraturmøte, Oslo: Cappelen s. 13 – 40, s 63 – 114.
- Aambø, R.
"Å lære norsk: Norske tekster og tekster på norsk – retorikk, organisering og kultur" I Norsk læreren nr. 3

Tekstpensum: Litteratur i en flerkulturell kontekst

Muntlig fortelling: eventyr, myter, fabler: 10 tekster, ulike kulturer skal være representert

Barne- og ungdomslitteratur: 5 verk. Tekster skrevet av minoriteter i Norge skal være representert.

3 av disse romanene

Torgim Eggen: Hilal

Knut Hamsun: Landstrykere, 1927

Khalid Hussain: Pakkis, 1986

Nasim Karim: IZzat For ærens skyld, 1996

Jonas Hassen Khemiri: Ett öga rött, 2003

Michael Konupek: I sin tid, 1993

Mari Osmundsen: Gutten som slo tida i hjel, 1990

Elyas Poorgholam: Min far Falo, 2002

O. E. Rølvåg: Peder Seier, 1928

Et utvalg på ca. 100 sider noveller, dikt og essay i et kompendium.

Det tas forbehold om endring/revidering i pensumlitteraturen. Dette vil bli gjort i samråd med studentene, og under forutsetning av at studieleder vil godkjenne disse endringene.